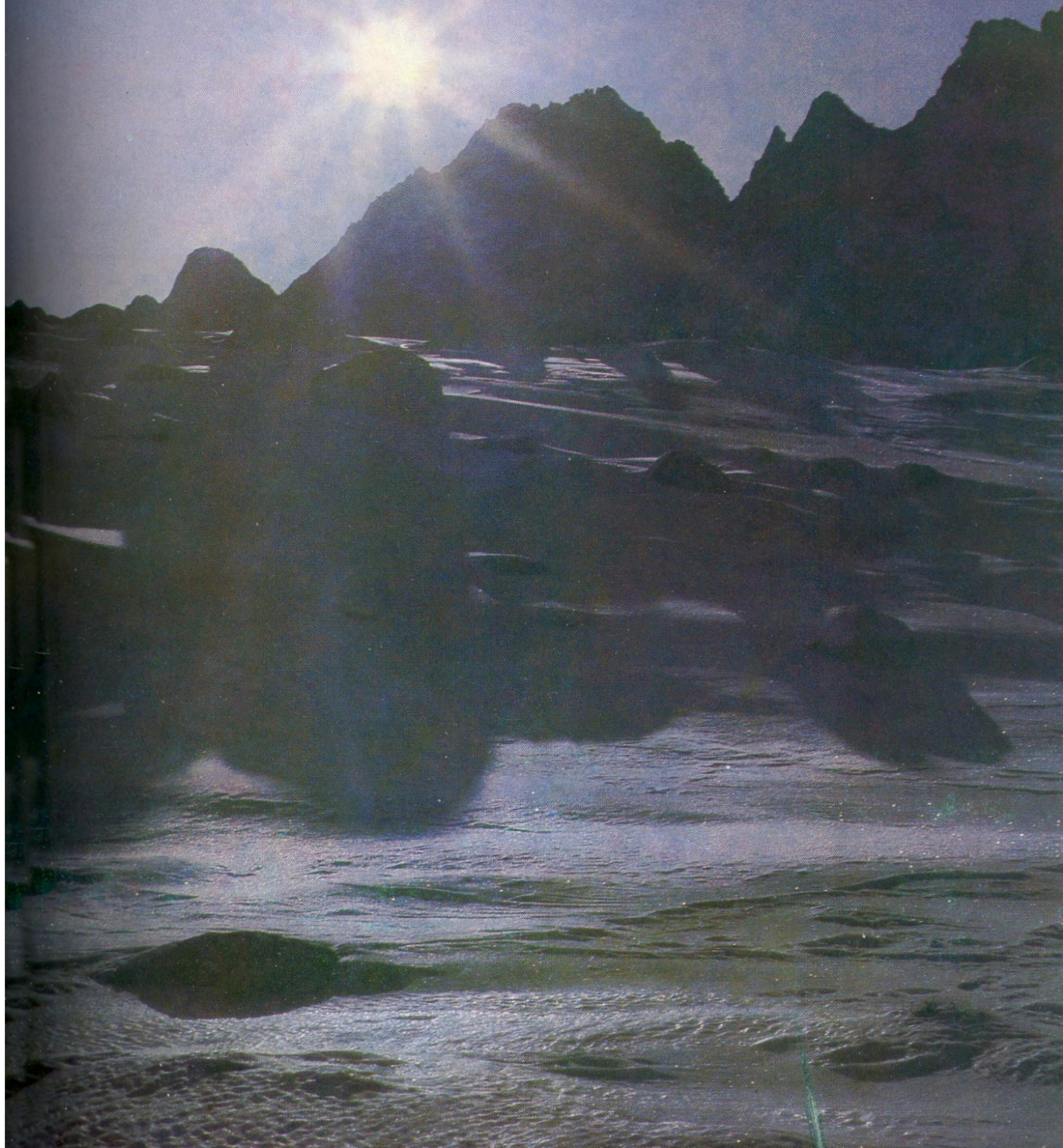
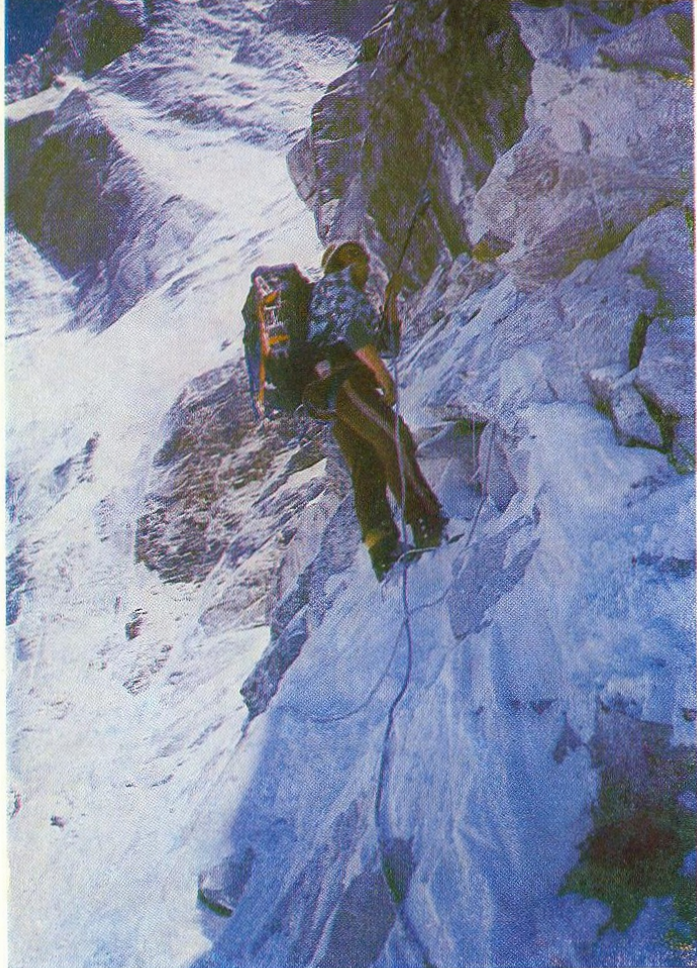

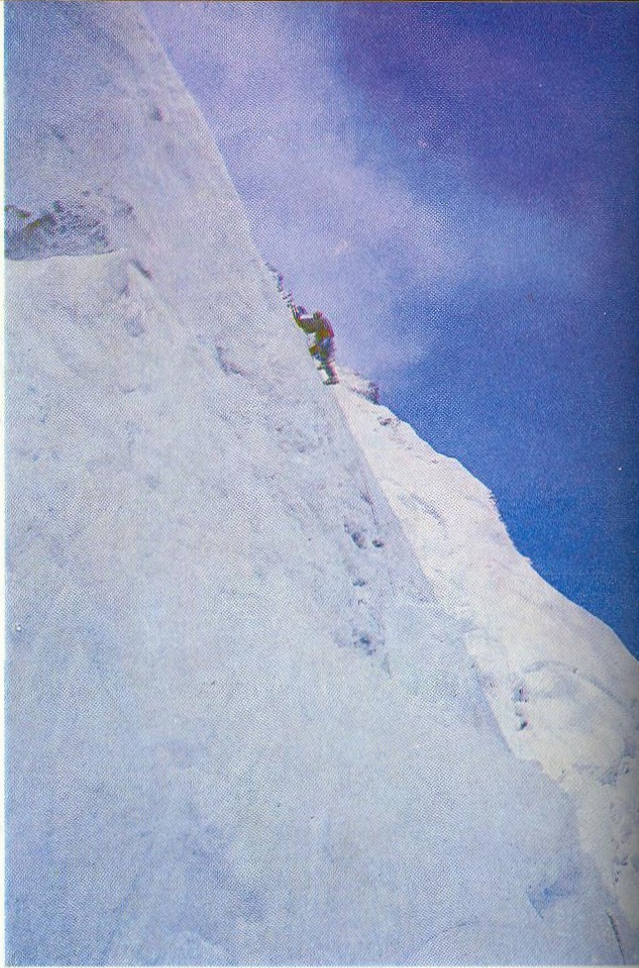
VYSOKÉ TATRY

1/85
3 Kčs

SKALNÝ PILIER POD II. TÁBOROM

LEZENIE NA LADOVOM PILIERI POD III. TÁBOROM

Z VÝSTUPU NA LHOCE ŠAR: LEZENIE NAD III. TÁBOROM • SNÍMKY • ROBERT GÁLFY

PRVOVÝSTUPOM NA ĎALŠIU OSEMTISÍCOVKU

PRE ČITATEĽOV VYSOKÝCH TATIER PÍŠE VEDÚCI EXPEDÍCIE
IVAN GÁLFY, ZASLŮŽILÝ MAJSTER ŠPORTU

Povolenie na stenu Lhoce Šar dostal Československý horolezecký zväz už pre rok 1983, avšak niektoré organizačné problémy ako aj krátky čas na zabezpečenie potrebných finančných prostriedkov nás prinútili expedíciu o rok odložiť. Našťastie nepálske ministerstvo turistiky nám vydalo súhlas aj pre jaré obdobie 1984. V jeseni 1983 sme dostali od ÚV ČSZTV oznámenie, že budú expedíciu financovať a Československý horolezecký zväz ma poveril zorganizovaním a vedením celého podujatia.

Podľa pôvodného plánu sa expedície mali okrem horolezcov zúčastniť aj dvaja vedeckí pracovníci ČSAV v odbore parazitológie a geomorfológie a dvaja kameramani. Počas príprav ČSAV odstúpila od účasti a tak bol definitívny počet účastníkov stanovený na 18 ľudí. Vedúcim výpravy bol Ivan Gálfy, lekárom expedície MUDr. Leoš Chládek, horolezecké družstvá tvorili Peter Božik, Zoltán Demján, Zdislav Drlik, Róbert Gálfy, Karel Jakeš, Ladislav Kyrč, Stanislav Marton, Jindřich Martiš, Igor Novák, Leopold Páleníček, Josef Rakoncaj, Jaromír Stejskal, Miroslav Šmíd a Marián Zátka, ktorý bol zástupcom vedúceho výpravy. S expedíciou odišli do Himalájí aj filmári František Dostál a Emil Fornay.

Dopravu materiálu o váhe okolo 7 tisíc kilogramov sme zabezpečili nákladným autom ŠKODA 100-05 Turbo, vodičmi boli traja účastníci expedície a z ČSSR odchádzali 20. februára. Trasa cesty viedla cez Maďarsko, Juhosláviu, Bulharsko, Turecko, Irán, Pakistan a Indiu do Nepálu. O niekoľko dní neskôr 3. marca odleteli ostatní účastníci výpravy z Prahy cez Bombaj do Káthmánu.

Vybavovanie formalít, zabezpečovanie šerpov a ostatného personálu sme robili cez agentúru Sherpa Co-operative Tracking. Pri plánovaní financií na výdavky v Nepále som vychádzal z expedície na Káčaňdžungu v roku 1981 s prihliadnutím na každoročný vzrast cien. Niektoré nové predpisy, ktoré prišli do platnosti v poslednom období mi narobili

• dosť starosti.

V prvom rade išlo o importné povolenie na dovoz potravín a horolezeckého materiálu, za ktoré sme pred tromi rokmi platili 170 rupií. Teraz stálo 12 400 rupií! Ešte väčšie prekvapenie ma čakalo na colnici v Bhairawe. Pred tromi rokmi sme pri 24-člennej výprave platili clo a depozit za osobný materiál vo výške 8500 rupií. Keď mi teraz úradník colnice oznámil, že clo predstavuje 21 tisíc a depozit 42 tisíc rupií, myslel som, že dostanem infarkt.

Vzhľadom na situáciu, ktorá vznikla, boli sme nútení plánovaný počet šiestich šerpov znížiť na troch (sirdár a dvaja šerpovia), jedného kuchára a pomocníka v kuchyni. K tomuto personálu vari len toľko: šerpovia boli dobrí, je-

den z nich bol s nami už v roku 1976 na Makalu. Bežne chodili do tretieho a štvrtého tábora, ktorý bol v nadmorskej výške 7150 metrov, raz vystúpili s nákladom až do výšky 7400 m n. m. S prácou sirdára sme neboli spokojní, pokiaľ mohol, vyhýbal sa práci a niekedy, hlavne počas transportu do hôr, viac skomplikoval situáciu ako pomohol. Kuchár spočiatku nevedel poriadne ani zohriať konzervy, ale počas pobytu v základnom tábore sa naučil ceľkom slušne variť.

Z Káthmánu sme sa s materiálom prepravili na dvakrát do osady Jiri, odkiaľ začínal transport s nosičmi. Pred nami boli už na pochode pod Mount Everest dve expedície (indická a bulharská), ktoré mali spolu vyše 1200 nosičov. Hoci sme ich potrebovali podstatne menej – len 185, mali sme problémy zabezpečiť ich. Pochod sme začínali v dvoch skupinách, lebo tridsať nákladov ostalo bez nosičov. V noci pred začiatkom pochodu sa mi stala nepríjemná príhoda, ktorá mohla ukončiť expedíciu v jej začiatku. V priebehu dňa, keď som vydával peniaze, si niekto z miestnych ľudí asi všimol, z ktorej debny vyberám peniaze. Okolo polnoci som sa zobudil na krik jedného zo šerpov, že niekto bol v našom tábore. Veľmi rýchle sme prišli na to, že pred stanu chýba moja osobná debna, ktorá bola rovnako kovová ako pokladňa. Tú som mal však v stane. Vylámanú debnu sme našli asi sto metrov od tábora. Prišiel som o veľa osobných vecí, ale to všetko som skoro oželel pri

pomyslení, čo by sa stalo, keby sa bola stratila debna so 180 000 rupiami...

Najhoršie na celom pochode bolo, že niektorí nosiči šli s nami len dva-tri dni a vracali sa domov. Zaisťovanie ďalších bolo niekedy problematické. Novinkou, ktorú som v iných oblastiach Nepálu nepoznal a ktorá je zrejme špecialitou v oblasti Mount Everestu, bol fakt, že „najky“, ktorý zabezpečuje nosičov, si okrem dennej mzdy účtoval aj päť rupií za zabezpečenie každého nosiča.

Transport z Jiri do Namche Bazaru nám trval 9 dní. Ďalšie štyri dni do základného tábora boli bez problémov – náklady niesli jaky, ktorých je v tejto oblasti dosť.

Dňa 31. marca 1984 sme vo výške 5300 m n. m.

• pod stenou Lhoce

vybudovali základný tábor. Poloha tábora nie je najlepšia, ba bol to najnepohodľnejší základný tábor, aký som na expedíciách zažil. Najhoršie bolo, že nikde v okolí nebola voda a muselo sa po ňu chodiť dole na ľadovec. Pred nami dominovala stena Lhoce Šar v celej svojej mohutnosti. Poznali sme ju z početných fotografií, ale teraz vyzerala úplne ináč. V zime asi málo snežilo a tak sa všade blýskal ľad, snehu bolo veľmi málo a skalné časti boli takmer čisté. Ešte sme netušili, že sneženie sa začne o pár dní a bude nám znepríjemňovať život takmer každý deň.

Podľa pôvodného plánu mal výstup viesť ľadovým a skalným rebrom, ktoré zľava ohraničuje mohutný žľab spadajúci z kotla medzi Lhoce a Lhoce Šar. Fotografie, ktoré nám poslal pán Kuna- naver, vedúci juhoslovskej expedície

SVET VELHŮR LÁKA MNOHÝCH LŮDÍ • ILUSTRAČNÁ SNÍMKA • MILAN KRIŠŠÁK

na južnú stenu Lhoce, ukazovali, že dolná časť steny bude z dvoch strán ohrozovaná lavínami. Rozhodnutie o definitívnom smere výstupu sme si preto nechali až do príchodu do základného tábora.

Dva dni sme ďalej hľadali sledovali stenu. Pôvodne zamýšľaný smer by v dolnej časti možno poskytoval rýchlejší postup, ale za každého sneženia by lezci boli minimálne v úseku 500 metrov ohrozovaní lavínami zo žľabu a zo steny Lhoce. Stredom steny vedie v dolnej časti skalný pilier, ktorý sa v nadmorskej výške 6200 metrov stráca a prechádza v nevýrazné ľadové rebro. To sa tiahne do nadmorskej výšky 7000 metrov. Ďalej je výrazné skalné rebro, ktoré sa končí v spomínanom kotle medzi vrcholmi Lhoce.

Po porade celého manšaftu sme sa rozhodli pre

• cestu stredom steny.

Podľa úvah lavín a konfigurácie terénu sa nám táto trasa zdala objektívne najbezpečnejšou. To, že sme volili správne, sa ukázalo pri sneženiach. Cez výstupovú trasu nám padalo len minimálne množstvo lavín, zatiaľ čo na pôvodne zamýšľanej ceste boli na dennom poriadku.

Štrnásť lezcov bolo rozdelených do troch družstiev, ktoré sa pravidelne striedali v stene. Lezecký káder bol výberom najlepších horolezcov z republiky, o čom jasne hovorí tiež skutočnosť, že po siedmich týždňoch nášho snaženia na tejto hore pre vrcholový útok mal som k dispozícii desať ľudí. Myslí si, že hoci je dnes trend malých expedícií, v stenách typu Lhoce, kde je nutné fixovať dlhé úseky, majú 3–5-členné výpravy len malú šancu na úspech.

Tretieho apríla začala práca v stene. Od prekročenia okrajovej trhliny bolo treba liezť v rozlámanej zasneženej skale. Všetko bolo potrebné zaistiť fixnými lanami. Po troch dňoch práce a striedania sa družstiev bol vo výške 5750 m n. m. vybudovaný prvý tábor. Tvorili ho dva stany a neskoršie bol postavený

ILUSTRÁCIA • LIDA HYNKOVÁ

ešte tretí. V nasledujúcich dňoch sa do prvého tábora vynieslo množstvo technického materiálu, potravín a kyslík pre prípad, že by niekto ochorel na zápal pľúc a bolo by ho treba transportovať do základného tábora. Nad prvým táborom bol ťažký terén, na jednom mieste musel byť namontovaný povrazový rebrik, keďže šerpiovia odmietali šplhať sa v previsnutej skale len za pomoci jumárov.

Týždeň bolo počasie obstojné a ak odmyslím vietor, ktorý nám celé dni nepríjemňoval život, dalo by sa povedať, že všetko išlo podľa plánu. Prvé veľké sneženie prišlo desiateho apríla. Trvalo celé dva dni a za ten čas sme mali možnosť konštatovať, že náš jedálničný a skladový stan sa hodia na kempovanie k moru, a nie do vysokých hôr. Podarilo sa ho nám všelijakým prídavným kotvením zaistiť tak, že vydržal do konca expedície. Potom nastala v počasí zmena. Každé ráno bolo pekné jasno, okolo poludnia privial vietor niekde z údolia mraky a až do večera husto snežilo. Toto sa stalo pravidlom až do konca expedície.

Vo výške 6350 m n. m. bol 13. apríla vybudovaný druhý tábor. Stál už nad skalnou časťou steny pod ľadovou vežou, pričom bol dobre chránený pred lavínami. Na prvý pohľad by sa zdalo, že sa postup v strednej časti steny, v snehu a ľade zrýchli, ale nebolo tomu tak.

• Pribúdalo snehu

a nadmorská výška už tiež robila svoje. Okrem toho aj tu bolo treba každý meter cesty zabezpečovať lanami. Na ostrej ľadovej hrane vo výške 6800 metrov bol 18. apríla postavený tretí tábor. Čím sme sa dostávali vyššie, tým viac bolo treba vynášok materiálu a potravín. Dvaja šerpiovia toho veľa nenasobili, sirdár bol nemocný a desať dní sa liečil doma v svojej dedine, a tak hlavná záťaž vynášok ostávala na chlapcoch.

Nad tretím táborom viedla ostrá ľadová hrana, ktorá po 300 metroch končila v trojuholníkovej skalnej stene. Z konca ľadovej hrany sme mali na výber: ísť doľava alebo doprava? Terén vľavo sme videli. Snehovo-skalný zárez viedol na skalnú hranu, po ktorej by sme došli na miesto, kde sme plánovali piaty tábor. Tento smer sa zdal byť technicky veľmi náročný. Cestu doprava sme videli len čiastočne – viedla na pravú hranu trojuholníkovej steny, za ktorou sa rysoval snehový žľab. Rozhodli sme sa pre túto možnosť v nádeji, že v snehovom žľabe bude postup rýchlejší.

Až po skalnú hranu sa chlapci dostali skutočne pomerne rýchlo. Vzdialenosť od tábora III. sa zväčšovala, žľab bol vskutku za hranou a hodne dlhý, ale pre lavíny nebolo možné postaviť v ňom niekde vyššie tábor IV. Štvrtý tábor bol tak postavený 26. apríla v nadmorskej výške 7150 m priamo na hrane steny. Najprv sme si mysleli, že vyššie sa postupne predsa len niečo nájde a tábor sa presunie, ale nakoniec sme museli byť radi, že je tam, kde je. Bol ako orlie hniezdo v strmom skalnom teréne, pričom z boku ho ohrozovali lavíny. Chlapci v ňom neradi spávali, lebo museli byť v noci v spacíom vaku príviazaní na lano pre prípad, že by sa cez

ILUSTRÁCIA • LIDA HYNKOVÁ

nich prehnala lavína, aby ostali visieť na lanách.

Postup sa spomalil. Boli sme vo výške nad 7 tisíc metrov, čo vyčerpáva aj za normálnych podmienok, ale tu denne pribúdalo 25 až 40 centimetrov snehu a každý deň bolo treba prešliapať nanovo stopu. Ku koncu apríla museli sme riešiť

• dva vážne problémy.

Prvý bol, ako budeme variť, až nám dôjde plyn. Druhým bola skutočnosť, že ako sme sa blížili k miestu pre piaty tábor, konštatoval som, že nám nebudú stačiť fixné laná. V oblasti Lhoce a Everestu, ktorá je vyhlásená za národný park, sa nesmie používať na varenie drevo. V iných oblastiach sa do základných táborov donáša drevo zdola, ale je to poriadne drahé. Pri plánovaní spotreby plynu sme vychádzali z toho, že napríklad na chate pod Rysmi, kde horí varič skoro celý deň, vydrží veľká plynová bomba dva týždne. Predpokladali sme pobyt v horách osem týždňov, niečo do rezervy, a tak nám vyšlo šesť veľkých bômb plynu a pre istotu ešte štyri malé dvojkilové.

Šerpiovia sú deti prírody a niečo také ako šetrenie a plánovanie je pre nich neznámym pojmom. V kuchynskom stane sa varilo odrazu na dvoch bombách

a pokiaľ kuchár **Stano Marton** nekontroloval a nerobil kriek, variče horeli od rána do večera. Koncom apríla mohol Stano už iba konštatovať, že s plynom nevydržíme, preto bolo treba ísť dole do Namche Bazaru po petrolej a náš kuchár nám požičal, samozrejme za denný poplatok, dva veľké petrolejové variče. Petrolej bol poriadne drahý a denná spotreba bola päť litrov.

Druhým problémom boli laná. Celkovo sme ich doviezli päť kilometrov a na pôvodne plánovanú cestu by ich bolo dosť. Výstup stredom steny bol však dlhší a tak neostávalo iné ako 600–700 metrov lán kúpiť opäť v Namche Bazaru. Tam dostať kúpiť všetko, len treba mať peniaze, lebo nič nie je lacné ani zadarmo. Stano ako obchodný zástupca expedície všetko vybavil a dokonca tak, že časť lán priniesol s tým, že ak ich nepoužijeme, môžeme ich vrátiť a peniaze dostaneme späť.

Až po postavenie štvrtého tábora mohli povedať, že postup išiel plynule a podľa plánu. Nad štvorkou sme sa akosi zasekli. Veľký podiel na tom malo neustále sneženie a lavíny, ktoré vymetali žľab nad táborm, čo spomaľovalo postup. Žľab končil kolmou stometrovou skalnou stenou, ktorej prelezanie trvalo niekoľko dní. Po niekoľkých pokusoch sme postavili piaty, provizórny tábor vo výške 7400 m n. m. pod skalnou stenou. Bolo jasné, že toto miesto je na tábor naprosto nevhodné, stan stál na plošine vysekanej v 50° svahu. Bolo zrejmé, že treba stany presunúť na hrebeň za vrcholom steny, kde bol predpoklad lepšieho miesta. Po niekoľkých dňoch sa podarilo preliezť a zafixovať kolmý úsek skál. Na ostrom snehovom hrebene vo výške 7500 m n. m. sme opäť postavili jeden stan, ďalší sa vedľa neho nezместil. Vo výške 7550 m n. m. sme postavili ďalší stan a tak možno povedať, že piaty tábor bol dobudovaný až 14. mája.

Postavenie piateho tábora

• otváralo cestu k vrcholu.

Ešte stále síce zostávalo 900 metrov výškového rozdielu a museli sme napokon postaviť tábor VI., ale s tým sa počítalo až pri vrcholovom útoku. Od piateho po zamýšľané miesto šiesteho tábora viedlo sprvu široké, dosť strmé snehové pole, skalné rebro a opäť snehový svah. Tak isto tieto úseky bolo potrebné zabezpečiť. Práca išla veľmi pomaly, preto sme sa rozhodli, že šestku postaví družstvo, ktoré bude útočiť na vrchol. Určili sme dve päťčlenné družstvá, ktoré sa v dvoch dňoch za sebou mali pokúsiť dosiahnuť vrchol. Prvé družstvo tvorili **Miroslav Šmíd, Zoltán Demján, Róbert Gálfy, Jindřich Martiš** a **Karel Jakeš**. V druhom družstve boli **Peter Božík, Leopold Páleníček, Jaromír Stejskal, Josef Rakoncaj** a **Slávo Drlík**.

Dve tretiny cesty k tábora VI. boli zabezpečené. Úlohou prvého družstva bolo zabezpečiť cestu po zamýšľanom mieste tábora, postaviť stan a nasledujúci deň pokračovať vo výstupe k vrcholu, pričom zároveň zabezpečiť pre zostup ťažké miesta lanami. Toto družstvo odchádzalo teda z piateho tábora maximálne naložené. Vo výške 7900 m n. m. postavili dvojmiestny stan, v ktorom potom presedeli časť noci. O druhej po polnoci odchádzala smerom k vrcholu dvojica **Martiš – Jakeš**, o

NEVŠEDNÝ POHĽAD NA MOUNT EVEREST (VPRAVO) A LHOCE Z VRCHOLU MAKALU (8481 M) • SNÍMKA • MILAN KRÍŠŠÁK

piatej ráno dvojica **Demján – Gálfy**. Prvá dvojica mala prešliapávať stopu a zabezpečiť niektoré úseky. Ďalšia dvojica mala pokračovať v hornej časti vrcholovej steny. Piaty člen družstva **M. Šmíd** sa necítil dobre a od šiesteho tábora hore nepokračoval.

Keď sa ráno rozvidnelo, bolo vidieť postupovať k vrcholu dve dvojčlenné družstvá. Bolo vidieť, že hore je silný vietor. Oblaky snehu sa hnali celou hornou časťou steny. O jedenástej sa prvé družstvo zastavilo na začiatku systému úzkych žliabkov, ktoré viedli k vrcholovému hrebeňu. Miestami boli prerušované skalnými stenkami. Výstup družstiev som pozoroval veľkým ďalekohľadom z hrebeňa štítu nad základným táborm spolu s **dr. Chládekom** a kameramanom **E. Fornayom**.

Po krátkom odpočinku začalo prvé družstvo zostupovať. Zakrátko sa stretlo s prvým lezcom druhej dvojky, chvíľu spolu hovorili, potom pokračovali v zostupe, on vystupoval nahor a zaliadol do jedného zo žliabkov. Druhý z dvojice, ktorý bol asi 80 až 100 metrov pod ním, sa so zostupujúcou dvojicou stretol, hovorili spolu a potom sa rozišli. Videli sme, že tento lezec ide ešte kúsok hore, vyťahuje z batoha lano, ktoré zapína do skoby a začína zostupovať. Prvý lezec z druhej dvojky pokračoval stále nahor. Stále sme ho videli, hoci ostatní traja zostupujúci ho nevideli. Nevedeli sme, ktorý z druhej dvojice sa vrátil a čo bolo príčinou. Vietor totiž medzitým utíchol a zdalo sa, že hore je pokoj.

Čo sa odohralo hore, dozvedeli sme sa až po ich zostupe do tábora VI. **Martiš** s **Jakešom** boli krajne vyčerpaní, keď sa stretli s **Demjánom**, ktorému povedali, že v žľaboch je nezleziteľný terén a s vybavením, ktoré majú, sa to nedá prejsť. **Demján** povedal, že sa ide na to pozrieť. Zašiel do žľabu, kde ho nebolo vidieť. Keď sa zostupujúca dvojica stretla s **Róbertom Gálfym**, povedala mu, čo je a že sa **Demján** išiel iba pozrieť a ide dole. Tak sa stalo, že ten natiahol lano, ktoré mal, a začal zostupovať. O tom, že **Demján** ide k vrcholu, sa presvedčil, keď už bol pri šiestom tábore a videl ho dochádzať na hrebeň. Doplatil na zlý úsudok prvej dvojice, ktorú považoval, ako to neskoršie povedal, za také authority, že

nepochyboval o ich vyhlásení. Tak z prvého útoku, ktorý mal všetky predpoklady dosiahnuť vrchol, došiel naň len **Zolo Demján**, práve vďaka svojim skúsenostiam. Vrchol dosiahol už za sneženia a pol druhej popoludní.

• Nádherný prvovýstup

V čase, keď sa odohrávala táto situácia vo vrcholovej časti steny, došlo do šiesteho tábora druhé družstvo. Prvé okrem **Demjána**, ktorý bol vtedy na vrchole, zostúpilo do piateho tábora. O piatej zostúpil **Demján** do tábora VI. a po krátkom odpočinku zostupoval po lanách do piateho tábora.

V noci nasledujúceho dňa nastupovali k ceste na vrchol **Rakoncaj, Božík** a **Stejskal**. Po skúsenosti z predchádzajúceho dňa brali so sebou vysielaciu a v problematickom mieste sme ich naviedli pomocou ďalekohľadu. Pre oнемocnenie sa musel zo šiesteho tábora vrátiť **Drlík** a pre omŕzanie nôh z výšky 8150 m n. m. aj **Páleníček**. O pol druhej popoludní trojica dosiahla vrchol. Za sneženia zostúpili do piateho tábora, kde nocovali. Pre zabezpečenie zostupujúcich boli **Laco Kyr** a šerpa **Lhakpa** v treťom tábore, kde pripravovali jedlo a pitie.

Medzitým prebiehala likvidácia niektorých vecí z tábora tak, že keď druhé vrcholové družstvo prešlo cez tretí tábor, začala likvidácia stanov a zostup do základného tábora. Večer 22. mája bola celá expedícia dole. Spadol mi kameň zo srdca. Mali sme šťastie, že v tak objektivne nebezpečnej stene sa za takmer osem týždňov nestalo nič vážneho, preživali sme radosť z nádherného prvovýstupu, ktorý bol prvým v celej niekoľko kilometrov širokej stene Lhoce.

O tri dni prišli nosiči a nastúpili sme cestu domov. Začali bežné starosti s nosičmi – blížil sa monzún a tí sa nechceli na dlhšiu dobu vzdať od svojich domovov. Nakoniec sme museli riešiť dopravu materiálu z letišťa Lukla do Káthmándú letecky. Tak cestovali do nepálskeho hlavného mesta aj omrnutí a nemocní. Ostatní šli pešo. V Káthmándú sme sa stretli piateho júna. Po vybavení niektorých úradných formalít a tranzitných víz sme nastúpili cestu domov.